

Kronik bragt i Jyllandsposten d. 27. nov. 2020

Sjælsmarkbørnene Vort ansvar

Gennem det sidste halve års tid har pressen stort set kun beskæftiget sig med coronapandemi, sexisme og det amerikanske præsidentvalg. Mange andre væsentlige temaer har ikke fået offentlig opmærksomhed, herunder hvad der hændte med Sjælsmarkbørnene, efter at Røde Kors i en rapport havde gjort opmærksom på deres tilstand i Udrejsecenter Sjælsmark. Nogle af os kan huske de skrækscenarier, som fjernsynet og den trykte presse i 2019 offentliggjorde af disse børns elendige levevilkår. Visse politikere lovede at iværksætte en flytning til egnede forhold. Mange har siden glemt baggrunden for børnenes situation. Derfor et kort resumé:

Når asylansøgere får afslag på deres ansøgning, rejser de fleste ud af landet. Men nogle tør ikke, f.eks. af politiske grunde, andre bliver nægtet indrejse i hjemlandet, og alle er henvist til at opholde sig i danske udrejsecentre i årevis. Gennem mere end 20 år har danske politikere forsøgt at presse denne gruppe ud af Danmark ved at udsætte dem for forskellige store og for offentligheden ukendte belastninger, såkaldt motivationsfremmende foranstaltninger. Rigspolitiet udtalte allerede i 2012, at disse foranstaltninger ikke får denne gruppe til at forlade landet. Alligevel oprettede politikerne i 2015 en interneringslejr i en nedlagt kaserne i Sjælsmark med det formål at motivere disse afviste mennesker til at rejse hjem. Røde Kors tilbød at yde en basal sundhedstjeneste, mens Kriminalforsorgen blev ansvarlig for driften af centret. Da Røde Kors også tilbød at stille et skoletilbud til rådighed, blev det fra 2016 muligt at internere børnefamilier på ubegrænset tid.

I slutningen af 2018 var der interneret over 100 børn i Sjælsmark, og Røde Kors måtte erkende, at mange børn og forældre mistrivedes i svær grad. Der blev foretaget talrige underretninger til kommunens sociale myndigheder, som ikke kunne tilbyde afgørende forbedringer. Det tjener Røde Kors til ære, at man derpå – for nu næsten to år siden – foretog en psykologisk screening af halvdelen af disse børn og deres forældre. Resultatet, som Røde Kors offentliggjorde i en omfattende rapport, var rystende: 61% af børnene opfyldte kriterierne for en psykiatrisk diagnose, og yderligere 19% gjorde det måske også. 80% af forældrene havde symptomer på mistrivsel i en grad, så det kan svare til en psykisk lidelse.

Herefter gik der yderligere mange måneder, hvor vi afventede folketingsvalget i 2020. Vi fik en socialdemokratisk statsminister, der udråbte sig selv til børnenes statsminister, hvilket tændte et håb om, at der ville vise sig en mere human holdning til de afviste familier. Men håbet brast. Efter at familierne havde gennemlevet endnu en belastende ventetid, blev det endelig besluttet at flytte dem til Hjemrejsecenter Avnstrup, der drives af Røde Kors. Familierne er i dag interneret i Avnstrup, der ligger inde i en stor skov på Midtsjælland. Her er man fri for militærøvelser men lever til gengæld meget isoleret. Forældrene er derudover blevet belastet af en meget indgribende meldepligt to gange i døgnet, og det er blevet svært at opretholde relationer til familie og venner uden for centret. For de børn, der gik i folkeskolen og for unge over 16 år, der havde etableret kammeratskaber uden for Sjælsmark, er tabet særligt stort. Unge over den skolepligtige alder, der har fået tilbudt plads på en ungdomsuddannelse, må afstå fra at udnytte tilbuddet, da der ikke kan bevilges penge til transporten.

Siden Røde Kors foretog sin screening af børnefamiliernes trivsel, og deres rapport anbefalede forskellige tiltag, der kunne afhjælpe den uholdbare situation, som Sjælsmarkbørnene og deres familier levede under, er der gået to år. I den tid er presset på familierne kun blevet yderligere forøget. To års ekstra belastning og udelukkelse fra almindelig samfundsdeltagelse er lang tid i et barneliv.

Ingen af Røde Kors rapportens anbefalinger, udover flytningen fra Sjælsmark, er blevet ført ud i livet. Anbefalinger om øgede udviklingsmuligheder for børnene, styrkelse af forælderrollen og et normaliseret familieliv er ikke blevet fulgt, og Sjælsmarkbørnenes hverdag kan i dag bedst beskrives således: udviklingsmulighederne på Avnstrup er ringe, bl.a. fordi centret ligger meget isoleret fra det omkringliggende samfund. Mange af børnene køres hver dag til Røde Kors skolen i Lyngø – en transporttid på 1 time hver vej og fortsat i et totalt lukket miljø. Røde Kors står i Avnstrup for madlavning, udlevering af børnepakker, hygiejnepakker og tøjpakker. Løftet om at kunne lave egen mad er nu udskudt til sommeren 2021, dvs. mere end halvandet år efter, at løftet blev givet. Forældre er derved fortsat totalt umyndiggjort omkring den omsorg, der normalt hører hjemme i en familie. Flere af børnefamilierne har opholdt sig mere end 3 år på et udrejsecenter. Nu hedder det bare Avnstrup i stedet for Sjælsmark. Ligeledes mangler der opfølgning på de børn, der blev vurderet i risiko for at have en psykiatrisk diagnose og et behandlingsbehov. Alt dette kommer bag på selv de mennesker, der har fulgt Sjælsmarkbørnenes situation gennem årene.

Et demokrati fungerer kun, så længe vælgerne har adgang til oplysninger om konsekvenserne af den vedtagne lovgivning. Hvad angår Sjælsmarkbørnene mangler vi desuden viden om, hvilke aftaler, Udlændingestyrelsen har indgået med Røde Kors om udmøntningen af loven. Familierne befinder sig i en juridisk gråzone – et ingenmandsland – uden rettigheder. Dertil er de nu anbragt så isoleret, at det i praksis ikke er muligt for almindelige borgere at holde øje med, hvad der foregår. Derfor har vi som vælgere en særlig forpligtelse til at forlange oplysning om de faktuelle forhold, til at holde os løbende orienterede om børnenes tilstand og til at tage stilling til, om vi accepterer disse levevilkår i det danske samfund

Vi må insistere på, at samtlige familier tilbydes en ny udredning af såvel børns som forældres tilstand. Desuden bør børnenes udvikling og skolestandpunkt beskrives. Dette undlod man for to år siden.

Endelig bør alle aftaler mellem Udlændingestyrelsen og Røde Kors offentliggøres.

Først derefter kan vi – de vælgere, der har sammensat Folketinget – tage stilling til vort medansvar for børnenes tilværelse.

Danmark har med sine stramninger gennemført et for offentligheden ukendt eksperiment med de mest udsatte og sårbare børn som forsøgspersoner, uden at man har udsigt til at opnå de ønskede resultater. Vi mener derfor, at det er på høje tid at kigge mod de andre nordiske lande, som i deres asylpolitik handler stik modsat. Disse lande forsøger med alle midler at understøtte udvikling og trivsel hos børn i afviste asylfamilier, så længe de opholder sig i landet. Her kommer hensynet til barnets tarv i første række. Uanset om det på et tidspunkt vil blive muligt for familien at rejse til hjemlandet.

I nyere tid har vi med 50 års forsinkelse måttet erkende, at samfundet handlede forkert over for Godhavnsdrengene og omkring tvivlsomme fjernelser af grønlandske børn fra deres familier. Lad ikke den samme forsinkelse af vores erkendelse ske for Sjælsmarkbørnene.

Vi bliver nødt til at påtage os ansvaret for den ydmygende og nedbrydende behandling, Sjælsmarkbørnene og deres forældre har været udsat for gennem alt for lang tid og rette op på ulykkerne nu. En ny undersøgelse af børns og voksnes trivsel vil give et faktisk grundlag for at iværksætte den nødvendige rehabilitering.

Bente Rich og Kirsten Parbst
Medlemmer af Bedsteforældre for Asyl.